

Δρ. Ζανέκα Στεργιανή
Συντονίστρια Ε.Ε. φιλολόγων ΠΕ.Κ.Ε.Σ Κρήτης

Ενδεικτικές απαντήσεις (προσωπικές) στα θέματα της δοκιμαστικής εξέτασης του ΙΕΠ

Σημείωση: Οι ενδεικτικές απαντήσεις κινούνται σε μεγάλο εύρος πιθανών απαντήσεων που αξιολογούνται ως σωστές με την προϋπόθεση ότι τεκμηριώνονται επιστημονικά, όπως αναμένεται ότι θα διατυπώνεται ως οδηγία προς τους βαθμολογητές από την Επιτροπή Εξετάσεων στις πανελλαδικές εξετάσεις 2020.

ΘΕΜΑ Α΄

(ζητούμενο ο πληροφοριακός χαρακτήρας της απάντησης χωρίς ερμηνείες ή προεκτάσεις)

Σύμφωνα με τον συγγραφέα ηλίθιος είναι εκείνος που ζει μόνιμα σε κατάσταση αδράνειας ισχυριζόμενος την έλλειψη επιθυμίας για ο,τιδήποτε θα μπορούσε να τον κινητοποιήσει, όπως κι εκείνος που, μη γνωρίζοντας τι θέλει, παρασύρεται από τους άλλους μιμούμενος τις επιθυμίες τους με συμβιβαστική διάθεση ή αντιτίθενται άσκοπα στους άλλους. Ηλίθιος, όμως, είναι κι εκείνος που ενώ έχει σφοδρές επιθυμίες, δεν γνωρίζει «την πραγματικότητα που επιθυμεί» με αποτέλεσμα να επιδιώκει όχι κάτι που τον ωφελεί, αλλά κάτι που τον καταστρέφει.

[78 λέξεις]

ΘΕΜΑ Β΄

1^ο ερώτημα (15 μονάδες)

- α.** Λάθος : «Τη ζωή μάς τη δίνουν χωρίς συνταγογράφηση και χωρίς οδηγίες χρήσης»
β. Σωστό : «Προσπάθησα να σου μάθω τρόπους να βαδίζεις, αλλά ούτε εγώ ούτε κανένας άλλος έχει το δικαίωμα να σε κουβαλήσει στους ώμους του»
γ. Σωστό : «Έχω τις απόψεις μου και γι' αυτά και γι' άλλα, αλλά εγώ δεν είμαι «η ηθική»· είμαι απλώς μπαμπάς»
δ. Σωστό : «Μέσω εμού, το μόνο που μπορεί να σου πει η ηθική είναι να ψάχνεις και να σκέφτεσαι μόνος σου, ελεύθερα, υπεύθυνα, χωρίς να πέφτεις σε παγίδες»
ε. Σωστό : «Επίλεξε αυτό που σε κάνει να είναι ανοιχτός στους άλλους, σε νέες εμπειρίες, σε διαφορετικές χαρές»

2^ο ερώτημα (10 μονάδες)

α) Να επικοινωνήσει με τον γιο του (2 επιλογές):

1. Χρήση α΄ ενικού προσώπου: «Γι' αυτό αρνήθηκα να σου δώσω», «είχα την τόλμη να σου κάνω», «είμαι απλώς μπαμπάς», «Προσπάθησα να σου μάθω» κ.λπ.
2. Χρήση β΄ ενικού προσώπου: «να σου δώσω», «να σου κάνω», «να σου πει», «χωρίς να πέφτεις», «να επιλέγεις», «φρόντιζε» κ.λπ.

β) Να συμβουλευτεί το γιο του (2 επιλογές):

1. Χρήση προστακτικής (τροπικότητα – λειτουργία εγκλίσεων): «επίλεξε», «απόφευγε»

2. Λεξιλόγιο προτρεπτικό - αποτρεπτικό: «φρόντιζε», «επίλεξε», «απόφευγε», «χωρίς να πέφτεις σε παγίδες»
3. Λέξη «συμβουλή»
4. Παρομοίωση: «Η ζωή δεν είναι σαν τα φάρμακα»
5. Επιφωνήματα: «αχ,εχ,οχ,ουχ» κ.λπ.
6. Ασύνδετο σχήμα: «τον καταναλωτισμό, αχ! Την έλλειψη αλληλεγγύης, εχ! Τη μανία του χρήματος, οχ! Τη βία, ουχ! Την κρίση αξιών, αχ, εχ, οχ, ουχ!» κ.λπ.
7. Ρητορικό ερώτημα: «Ωστόσο, να τελειώσω με μια συμβουλή;»
8. Χρήση βουλευτικών προτάσεων: «να ψάχνεις και να σκέφτεσαι»

3^ο ερώτημα (15 μονάδες)

3α (5 μονάδες). α) i. Σωστό

β) 1. τεκμηρίωση με αναφορές στο νοηματικό περιεχόμενο: Ο συγγραφέας διαβεβαιώνει το γιο του ότι οι συμβουλές του δεν έχουν ηθικοδιδασκτικό σκοπό, αλλά αντίθετα ειρωνεύεται όλους εκείνους τους μεγαλόστομους κήρυκες της ηθικής που στηλιτεύουν με επιτηδευμένο ύφος, επιδεικνύοντας άλλοτε το παράπονό τους κι άλλοτε την ενόχλησή τους για τις «μεγάλες πληγές» του αιώνα μας: τον καταναλωτισμό, την έλλειψη αλληλεγγύης, τη μανία του χρήματος, την κρίση των αξιών! Αυτό όμως δεν σημαίνει, όπως λέει ο συγγραφέας, ότι δεν έχει προσωπική άποψη για όλα αυτά τα φλέγοντα ζητήματα της εποχής μας, αλλά ότι μιλάει με την ιδιότητα του πατέρα κι όχι της ηθικής.

2. τεκμηρίωση σε γλωσσικές επιλογές του συγγραφέα (δύο επιλογές):

- Επιφωνήματα ειρωνείας: αχ, εχ, οχ, ουχ!
- Λεξιλόγιο, εκφράσεις με αρνητικό μόριο: «Ούτε φυσικά ... να σου κάνω κήρυγμα σε ύφος ενοχλημένου ή παραπονεμένου»
- Θαυμαστικά ειρωνείας (!)
- Εισαγωγικά ειρωνείας: «κακά», «η ηθική»
- Ειρωνεία ως σχήμα λόγου: «Ούτε φυσικά ... αχ, εχ, οχ, ουχ!
- Η χρήση του α' γραμματικού προσώπου στην πρόταση «Έχω τις απόψεις μου» που δηλώνει υποκειμενική στάση σε αντίθεση με τους άλλους.

3β. Ο ορισμός και η διαίρεση [το β ως σωστή επιλογή] της έννοιας του «ηλίθιου» συμβάλλει στην αποτελεσματικότητα των απόψεων του συγγραφέα γιατί (10 μονάδες):

1. Καθορίζει και εκθέτει τα κύρια γνωρίσματα της έννοιας.
2. Αναλύει, διασαφηνίζει και διευκρινίζει την έννοια σε όλες τις πιθανές εκδοχές και εκφάνσεις της.
3. Αναλύει το όλο (γένος) της έννοιας στα μέρη του (είδη) με βάση κάποιο ουσιώδες γνώρισμα (διαιρετική βάση). Διαιρετική βάση «ξέρει», «θέλει».
4. Περιγράφει τους διάφορους τύπους ηλίθιων ανθρώπων από διαφορετικές οπτικές γωνίες.
5. Ταξινομεί την έννοια σε επιμέρους κατηγορίες.
6. Διαφοροποιείται η έννοια από άλλες πνευματικές καταστάσεις ή τύπους ανθρώπων.
7. Αναλύεται το πλάτος και το βάθος της έννοιας.
8. Ο ορισμός συμβάλλει στην κατασκευή της διαίρεσης.
9. Η διαίρεση συντελεί στην ακρίβεια του ορισμού.

ΘΕΜΑ Γ' (15 μον. - μοντέρνο ποίημα και γι' αυτό ανοιχτό στην αξιολόγησή του ως προς το θέμα)

1° ζητούμενο: Το θέμα του ποιήματος και σχολιασμός με αναφορά στους κειμενικούς δείκτες

- 1. Ο τρόπος αντιμετώπισης ή διαχείρισης των δυσκολιών της ζωής από ένα συμβιβασμένο άνθρωπο. Θεματικό κέντρο: Ο συμβιβασμός** (Σχόλια: Ηττοπαθής στάση ζωής. Παραίτηση από κάθε προσπάθεια απαλλαγής από τα προβλήματα της ζωής και διεκδίκησης της γαλήνης ή ακόμα και της ευτυχίας. Μονιμότητα του προβλήματος που επιτείνεται και αισθητοποιείται από το σχήμα της επανάληψης (στ. 3-4, στ. 4-5). Καρτερικότητα. Καταπίεση. Καταστολή της επιθυμίας ή της βούλησης. Θυματοποίηση. Αίσθημα αδυναμίας. Βασικό μοτίβο του ποιήματος είναι το «μαχαίρι» και η σχέση του με το «τραύμα» που δημιουργεί στον άνθρωπο. Το σύμβολο του μαχαιριού.)
- 2. Εναλλακτικά με βάση τους τρεις τελευταίους στίχους: Η απαθής στάση ζωής του σύγχρονου ανθρώπου στις προκλήσεις της ζωής. Θεματικό κέντρο: Η απάθεια** (Σχόλια: η αδιαφορία των άλλων που οδηγεί το άτομο στην απομόνωση, την παραίτηση και την αναχώρηση από τη ζωή. Εγκλωβισμός, εγκλεισμός, κλειστοφοβία. Στασιμότητα. Το συναισθηματικό αδιέξοδο του πονεμένου ανθρώπου από τα βάσανα της ζωής που βρίσκει καταφύγιο (αγκαλιά) στην εσωστρέφεια. Το σχήμα της επανάληψης επιτείνει και αισθητοποιεί το παράπονο και δίνει τον τόνο ενός μακρόσυρτου λυγμού και ατελείωτου μαρτυρίου. Το ποιητικό υποκείμενο είναι ο παραπονεμένος άνθρωπος που έχει χάσει το δρόμο του, αλλοτριωμένος, χωρίς ταυτότητα. Βασικό μοτίβο του ποιήματος είναι το «μαχαίρι» και η σχέση του με το «τραύμα» που δημιουργεί στον άνθρωπο. Το σύμβολο του μαχαιριού.)

2° ζητούμενο: Η προσωπική ανταπόκριση στο θέμα

- 1. Συμφωνώ με τη στάση του ποιητικού υποκειμένου** γιατί ο συμβιβασμός προστατεύει το άτομο από περιττούς κινδύνους... από το άγχος της αποτυχίας... από την ανασφάλεια για το άγνωστο... από τη σκληρότητα των ανθρώπων... από ανάπτυξη της πληγής και περαιτέρω διεύρυνση...
- 2. Εναλλακτικά: Διαφωνώ με τη στάση του ποιητικού υποκειμένου** γιατί η απάθεια και ο συμβιβασμός είναι ο ασφαλέστερος δρόμος προς την αποτυχία και τη δυστυχία. Εγώ δεν συμμερίζομαι την ηττοπάθειά του και την αδυναμία αντίστασής του στις εξωτερικές και εσωτερικές πιέσεις που δέχεται, ανοχύρωτος και παραδομένος. Αντίθετα, θα αγωνιστώ για την αυτοπραγμάτωσή μου και θα διεκδικήσω το μέλλον μου επιστρατεύοντας όλες μου τις δυνάμεις. Δεν θα επιτρέψω σε κανέναν να μου στερήσει το όραμα μιας καλύτερης ζωής ή να μου επιβάλλει τους όρους του. Ο καλός μαχητής της ζωής φροντίζει να επουλωθούν οι πληγές του και συνεχίζει απτόητος.
- 3. Εναλλακτικά στο 2: Σε τρίτο (γ') πρόσωπο: Κατά τη γνώμη μου η επιλογή της παραίτησης από την προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων δεν είναι η κατάλληλη**, καθώς ο συμβιβασμός με μια επώδυνη κατάσταση και η παραδοχή της ήττας οδηγεί το άτομο σε μια εκούσια δουλεία στις συμβατικότητες του κοινωνικού βίου, σε μια ζωή χωρίς νόημα και σκοπό. Αν, βέβαια, δεν υπάρχουν, όπως υποστηρίζει ο ποιητής, εκείνες οι συνθήκες που θα επέτρεπαν στο άτομο με δικές του δυνάμεις να απαλλαγεί από τα βάσανα του, είναι πάντοτε θεμιτό το να ζητά κανείς παρηγοριά ή ακόμα και βοήθεια από τους συνανθρώπους του.

ΘΕΜΑ Δ΄ (παραγωγή λόγου)

Γενικές παρατηρήσεις ΙΕΠ

Για τη βαθμολόγηση του Δ΄ θέματος πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι ως προς το περιεχόμενο δεν υπάρχουν αυστηρά προδιαγεγραμμένες, προτιμώμενες απαντήσεις. Ο περιορισμός των λέξεων δεν επιτρέπει στον μαθητή ή τη μαθήτριά την αναπαραγωγή όλων όσα γνωρίζει. Οι μαθητές και μαθήτριες οφείλουν να αξιολογήσουν τι από αυτά που γνωρίζουν αποτελεί κατάλληλο σχετικό περιεχόμενο για το συγκεκριμένο θέμα.

Βασικό κριτήριο για την επάρκεια του περιεχομένου είναι η ποσότητα των δεδομένων που αξιοποιεί ο μαθητής και η μαθήτριά. Αναφέρει, δηλαδή, ικανό αριθμό στοιχείων ώστε να γίνεται πειστικός/ή σε όσα ισχυρίζεται; Δεν απαιτούμε οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναπαράγουν στερεότυπα σχεδιαγράμματα, αλλά κατά την κρίση τους να επικαλούνται τόσες πληροφορίες όσες χρειάζονται, για να στηρίξουν τη θέση που υποστηρίζουν.

Άλλο βασικό κριτήριο για την αποτίμηση του περιεχομένου είναι η ποιότητα του περιεχομένου. Οι μαθητές και οι μαθήτριες αναπαράγουν μηχανιστικά απόψεις και νοήματα που έχουν «αποστηθίσει» ή όποιες ιδέες και απόψεις που έχουν αξιοποιήσει στα κείμενά τους είναι προϊόντα της δικής τους κρίσης, προκειμένου να πετύχουν τον επικοινωνιακό τους στόχο; Στο σημείο αυτό να τονισθεί ότι το κριτήριο της επίτευξης του επικοινωνιακού στόχου συνδέεται άμεσα με την ποιοτική και ποσοτική όψη του περιεχομένου και δεν αποτελεί μια προσχηματική επίκληση των τυπικών χαρακτηριστικών του είδους κειμένου που ζητείται.

Στα κριτήρια που αφορούν στην οργάνωση υπολογίζονται: η συνάφεια του περιεχομένου με τα δεδομένα και τα ζητούμενα του θέματος που καλούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες να αναπτύξουν, καθώς και η αξιοποίηση του κειμένου αναφοράς. Τα θέματα παραγωγής λόγου, σύμφωνα με όσα ορίζει ο νέος τρόπος αξιολόγησης, έχουν στενότερη σχέση με το κείμενο αναφοράς. Η δημιουργική αξιοποίηση και ο μετασχηματισμός σημείων του κειμένου αναφοράς αποτελούν κριτήριο για την καλή οργάνωση του θέματος, σύμφωνα με τις οδηγίες.

Στα κριτήρια που αφορούν στην οργάνωση προστίθενται η συνοχή και η νοηματική αλληλουχία του κειμένου. Τέλος, η χρήση των γλωσσικών συμβάσεων σε λεξικογραμματικό επίπεδο αποτελεί βασικό κριτήριο για τη βαθμολόγηση του Δ΄ θέματος.

Πιο συγκεκριμένα για το Δ΄ θέμα του διαγωνίσματος

Για τη βαθμολόγηση του Δ΄ θέματος του συγκεκριμένου διαγωνίσματος οι μαθητές και οι μαθήτριες, σύμφωνα με το θέμα, πρέπει να επιλέξουν έναν από τους τύπους της ηλιθιότητας, να τον παρουσιάσουν και να επιχειρηματολογήσουν γιατί τον επέλεξαν ως πιο σημαντικό. Στη συνέχεια να σκεφθούν τρόπους για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου συμπτώματος που επέλεξαν.